

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

การเปรียบเทียบความรู้ และพฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของ
ระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อในชาวประมงไทยและพม่า
กรณีศึกษา : แพปลาแห่งหนึ่ง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

**The comparison of knowledge and work-related musculoskeletal disorders
preventive behaviors in Thai and Burmese fishermen: a case study at fisher market
in Khanom, Nakhon Si Thammarat**

จิตตารณ มงคลแก่นทราย วท.ม.

Jittaporn Mongkonkansai M.Sc.

(สุขศาสตร์อุตสาหกรรมและความปลอดภัย)

(Industrial Hygiene and Safety)

ศิริลักษณ์ วีรสกุล ปร.ด. (วิทยาศาสตร์การแพทย์)

Siriluk Veerasakul Ph.D. (Medical Science)

พัทธมน ก่อพุ่ม

Pattamon korpumn

(นักศึกษาหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย)

(Students of Occupational Health and Safety)

วรัญญา เหลบควนเคี่ยม

Waranya Lebkhuanhiam

(นักศึกษาหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย)

(Students of Occupational Health and Safety)

พุทธิชาติ ดำชัยโย

Phuttachard Dumchaiyo

(นักศึกษาหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย)

(Students of Occupational Health and Safety)

สำนักวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

School of Public Health, Walailak University

บทคัดย่อ

ชาวประมงเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อสูง และการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ พฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อในชาวประมงไทยและพม่ายังมีอยู่น้อย การศึกษาภาคตัดขวางเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ และพฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อในชาวประมงไทยและพม่า กรณีศึกษา : แพปลาแห่งหนึ่ง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 70 คน จากการคัดเลือกแบบเจาะจง ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อจากการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นต้น สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (chi-square) และการทดสอบของแมน-วิทนี (Mann-Whitney test) พบว่า ระดับการศึกษาและอายุงานของชาวประมงไทยและพม่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$ และ $p = 0.011$) ร้อยละ 57.1 ของชาวประมงมีความรู้ในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้ออยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งความรู้ของชาวประมงไทยและพม่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.001$) พฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อของชาวประมงทั้งสองสัญชาติอยู่ในระดับควรปรับปรุง ร้อยละ 100 และไม่มี ความแตกต่างกัน ดังนั้นนายจ้างควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานที่ปลอดภัยกับชาวประมง ตลอดจนจัดสภาพการทำงาน เครื่องมือ อุปกรณ์ให้เหมาะสม

Abstract

Work-related musculoskeletal disorders have been reported as an occupational health risk in fisherman and there are limited number of studies related to knowledge and work-related musculoskeletal disorders preventive behaviors in Thai and Burmese fishermen. This cross-sectional study was designed to investigate knowledge and work-related musculoskeletal disorders preventive behaviors in Thai and Burmese fishermen. Seventy fishermen who work at fisher market in Khanom, Nakhon Si Thammarat were recruited in this by purposive sampling method. The questionnaire was used to collect the data from the participants including geographic data, knowledge and prevention behaviors on work-related musculoskeletal disorders. Descriptive statistics, chi-square and Mann-Whitney Test were conducted. Results found that a significant difference in education level and work experience were found among Thai and Burmese fisherman ($p<0.001$ and $p=0.011$, respectively). Fifty Seven point one percent of the participants had been reported as fair level on knowledge of work-related musculoskeletal disorders prevention. In addition, a significant difference in knowledge score was found between Thai and Burmese fisherman ($p=0.001$). However, all of Thai and Burmese fishermen had a poor level of safety behaviors in the prevention of musculoskeletal injuries and no significant difference was found. These findings suggested that safe working practices and appropriate working conditions should be provided to the fishermen.

คำสำคัญ

ความรู้, พฤติกรรม,
การป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ,
ชาวประมง

Key words

knowledge, behavior,
prevention of musculoskeletal injuries,
fisherman

บทนำ

กิจการท่าเทียบเรือประมง แพลลา เป็นช่องทางสำคัญในการรวบรวมผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำจากแหล่งธรรมชาติและผู้ผลิต เช่น ชาวประมง เกษตรกร ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อส่งต่อไปยังผู้บริโภค ซึ่งเป็นกิจการที่สร้างอาชีพและรายได้มหาศาลเข้าสู่ประเทศ⁽¹⁾ ท่าเทียบเรือประมงในประเทศไทยมีทั้งหมด 317 แห่ง ทั่วประเทศส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ (164 แห่ง) ซึ่งจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีท่าเทียบเรือมากที่สุดในภาคใต้ (28 แห่ง)⁽²⁾ ในปี 2551 มีจำนวน 94 หมู่บ้าน⁽³⁾ และในปี 2559 มีแรงงานพม่าจำนวน 5,561 คนประกอบอาชีพประมงในจังหวัดนครศรีธรรมราช⁽⁴⁾ กระบวนการการทำงานของชาวประมง เริ่มจากเมื่อเรือเทียบท่าเข้าฝั่ง จะมีการขนส่งสินค้าจากเรือสู่แพลลา จากนั้นจึงทำการแยก

ประเภทสินค้าตามขนาด แล้วบรรจุลงตะกร้า ทำการขนน้ำหนักแต่ละตะกร้า จดบันทึก และจัดวางตะกร้าเป็นชั้นๆ เมื่อมีพ่อค้าแม่ค้าเข้ามาซื้อสินค้าจึงมีการอัดน้ำแข็งด้านบนตะกร้า แล้วขนส่งสินค้าขึ้นบนรถขนส่งของพ่อค้าแม่ค้าคนกลางที่รับซื้อ เพื่อขนส่งสู่สถานีปลายทางทั้งในและต่างประเทศ เมื่อเสร็จสิ้นการซื้อขายจึงทำการล้างอุปกรณ์ต่างๆ และทำความสะอาดพื้นบริเวณทำงานให้สะอาดทุกครั้ง หลังเสร็จงานจึงเตรียมเดินทางออกเรือในครั้งต่อไป⁽¹⁾

ลักษณะการทำงานของชาวประมงต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกายอยู่ตลอดเวลา มีการก้ม บิดตัว เอี้ยวตัว และยกหรือเคลื่อนย้ายของที่มีน้ำหนักมากเกินไป บ่อยครั้งๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดอาการปวดเมื่อย จนนำไปสู่การบาดเจ็บของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อต่อไปได้⁽⁵⁾

การศึกษาทั้งในและต่างประเทศพบว่า ท่าทางการทำงานของชาวประมงนั้นมีความเสี่ยงทางกายศาสตร์ในระดับปานกลางถึงสูง ควรมีการปรับปรุงพื้นที่ และความชุกของอาการผิดปกติทางระบบโครงร่างและกล้ามเนื้ออยู่ในระดับสูงเช่นกัน⁽⁶⁻⁸⁾ การศึกษาในต่างประเทศเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการทำงานพบว่า ชาวประมง ร้อยละ 78.0 มีการสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล⁽⁹⁾ อย่างไรก็ตาม การศึกษาของ Levin JL และคณะ พบว่า ชาวประมง มีความรู้เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ความปลอดภัยที่จำเป็นในกรณีฉุกเฉินน้อย และมีความต้องการฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำงานอย่างปลอดภัยเกี่ยวกับอาชีพประมง เพื่อสร้างความตระหนักด้านความปลอดภัยในองค์กร⁽¹⁰⁾

แพปลาแห่งหนึ่งในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เปิดกิจการมานานกว่า 50 ปี มีเรือทั้งหมด 14 ลำ แต่ละวันมีเรือเข้าฝั่งประมาณ 2 ลำ และทำการขนส่งสินค้า เสร็จแล้วจึงออกทะเลในตอนเย็นของวันนั้น โดยมีทั้งชาวไทยและชาวพม่า จำนวน 90 คน ทำงานเป็นพนักงานประจำในแพปลาแห่งนี้ ซึ่งในแต่ละวันชาวประมงต้องทำงานมากกว่า 10 ชั่วโมง/วัน และทำงานสัปดาห์ละ 5-6 วัน ขึ้นอยู่กับจำนวนสินค้าที่มาเทียบท่าเรือในแต่ละสัปดาห์ จากข้อมูลการเดินทางสำรวจในเบื้องต้นพบว่า ชาวประมงมีลักษณะการทำงานและท่าทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การเอี๊ยบ เอี้ยวตัว และมีท่าทางก้มๆ เงยๆ ขณะทำการยกหรือเคลื่อนย้ายของที่หนักเกินไป นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ผู้ปฏิบัติงานมีลักษณะการทำงานต่อเนื่องจากช่วงเวลากลางคืนถึงช่วงเวลากลางวัน ทำให้มีระยะเวลาการทำงานที่ยาวนาน ซึ่งการพักผ่อนไม่เพียงพอ จะส่งผลทำให้เกิดความอ่อนล้า เครียด ประสิทธิภาพในการตัดสินใจลดต่ำลง หรือต้องใช้เวลาในการตัดสินใจนานขึ้น จึงมักเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอุบัติเหตุในระหว่างการทำงานหรือนอกงาน⁽¹¹⁾ และจากการสัมภาษณ์ชาวประมงพบว่า ร้อยละ 34.0 มีการบาดเจ็บของระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ โดยตำแหน่งที่พบอาการดังกล่าวมากที่สุด ได้แก่ หลัง คอ ไหล่ ซึ่งการทำงานที่ไม่เหมาะสม

ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานและการบาดเจ็บต่อระบบกระดูกและกล้ามเนื้อในระยะยาวได้ จากแนวความคิดของ Bloom BS ความรู้ ทักษะ มีกระบวนการที่เชื่อมโยงอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ พฤติกรรมเป็นการใช้ความสามารถที่แสดงออกทางร่างกาย ต้องอาศัยความรู้และทัศนคติจึงจะทำให้เกิดการปฏิบัติหรือพฤติกรรมได้⁽¹²⁾ จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อพบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁽¹³⁾ ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันในระดับบุคคลมีความจำเป็นที่จะช่วยป้องกัน และลดความเสี่ยงต่อการเกิดการเจ็บป่วย หรือบาดเจ็บจากการทำงานของแรงงาน รวมทั้งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานได้⁽¹⁴⁾ นอกจากนี้การศึกษาความรู้ พฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อของชาวประมงในประเทศไทยยังมีอยู่น้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบความรู้ พฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อในชาวประมง กรณีศึกษา : แพปลาแห่งหนึ่ง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา

รูปแบบการศึกษา การศึกษาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป็นชาวประมงไทยและพม่าที่ทำงานในแพปลาแห่งหนึ่ง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 90 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ ยามาเน่ ทั้งหมด 74 คน สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) และสมัครใจเข้าร่วมการศึกษา จำนวน 70 คน

การรวบรวมข้อมูล ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนสิงหาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2560 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สำหรับชาวประมงพม่า มีการสัมภาษณ์โดยใช้ล่ามที่เป็นอาสาสมัครของแพปลา และ

ผ่านการอบรมจากผู้วิจัย โดยแบบสอบถามประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลสุขภาพ และข้อมูลด้านการทำงาน ส่วนที่ 2 ระดับความรู้ในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำตอบ 2 ตัวเลือก คือ ใช่และไม่ใช่ โดยมีเกณฑ์การประเมิน⁽¹⁵⁾ ดังนี้ 0-4 คะแนน ระดับต่ำ 5-7 คะแนน ระดับปานกลาง และ 8-10 คะแนน ระดับสูง ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ ให้ระดับคะแนนโดยอิงเกณฑ์ โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้ พฤติกรรมควรปรับปรุง เมื่อมีคะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 (น้อยกว่า 48 คะแนน) ระดับปานกลาง เมื่อมีคะแนนร้อยละ 60-80 (48-63 คะแนน) และระดับดีเมื่อมีคะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป (64-80 คะแนน) โดยข้อคำถามด้านความรู้และพฤติกรรม ได้รับการประเมินดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.75 ค่าความเชื่อมั่นแบบวัดความรู้ โดยใช้สูตร KR-20 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.786 และแบบวัดพฤติกรรมโดยใช้วิธีของครอนบาค ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.914

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบไคสแควร์ (chi-square) และการทดสอบของแมน-วิทนี (Mann-Whitney test) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ ในชาวประมงไทยและพม่า

จริยธรรมวิจัยในมนุษย์ งานวิจัยนี้ได้รับความเห็นชอบให้ดำเนินการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เลขที่โครงการ WU-EC-AH-2-145-60

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างทั้งชาวประมงไทย (ร้อยละ 81.3) และพม่า (ร้อยละ 84.2) เป็นเพศชาย อายุน้อยกว่า 20 ปี ชาวประมงไทยส่วนใหญ่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 93.8) สำหรับชาวประมงพม่าส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 84.2) ทั้งชาวประมงไทยและพม่ามีอายุน้อยกว่าเท่ากับ 3 ปี ชาวประมงไทยมีระยะเวลาพักระหว่างทำงานน้อยกว่า 30 นาที/วัน (ร้อยละ 62.5) ชาวประมงพม่ามีระยะเวลาพักมากกว่า 30 นาที/วัน (ร้อยละ 57.9) ทั้งสองกลุ่มมีระยะเวลาทำงานมากกว่า 8 ชม./วัน ชาวประมงไทย (ร้อยละ 59.3) และชาวประมงพม่า (ร้อยละ 73.7) ไม่มีอาการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ ชาวประมงไทย (ร้อยละ 65.5) และพม่า (ร้อยละ 84.2) ไม่มีโรคประจำตัว และชาวประมงไทย (ร้อยละ 84.4) และพม่า (ร้อยละ 92.1) ไม่ออกกำลังกาย รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลของชาวประมงไทยและพม่าพบว่า ระดับการศึกษา และอายุน้อยกว่าของชาวประมงไทยและพม่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$ และ $p = 0.011$) สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันของทั้งสองกลุ่ม

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลในชาวประมงไทยและพม่า โดยใช้สถิติ chi-square (n = 70)

ปัจจัย	ชาวประมงไทย จำนวน (ร้อยละ)	ชาวประมงพม่า จำนวน (ร้อยละ)	χ^2	p-value
เพศ				
ชาย	26 (81.3)	32 (84.2)	0.107	0.743
หญิง	6 (18.7)	6 (16.8)		
อายุ				
น้อยกว่า 20 ปี	16 (50.0)	29 (76.3)	5.482	0.065
20-40 ปี	9 (28.1)	6 (15.8)		
ตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป	7 (21.9)	3 (7.9)		
ระดับการศึกษา				
ไม่ได้รับการศึกษา	2 (6.2)	32 (84.2)	42.267	<0.001**
ได้รับการศึกษา	30 (93.8)	6 (16.8)		
อายุงาน				
0-3 ปี	13 (40.6)	23 (60.5)	9.046	0.011*
3-5 ปี ขึ้นไป	7 (21.9)	12 (31.6)		
5 ปีขึ้นไป	12 (37.5)	3 (7.9)		
ระยะเวลาพักระหว่างทำงาน				
น้อยกว่า 30 นาที/วัน	20 (62.5)	16 (42.1)	2.893	0.089
30 นาทีขึ้นไป	12 (37.5)	22 (57.9)		
ระยะเวลาทำงาน				
น้อยกว่าเท่ากับ 8 ชม./วัน	15 (31.2)	17 (44.7)	0.847	0.358
มากกว่า 8 ชม./วัน	22 (68.8)	16 (55.3)		
การบาดเจ็บ				
ไม่มีอาการ	19 (59.3)	28 (73.7)	1.612	0.204
มีอาการ	13 (40.7)	10 (26.3)		
โรคประจำตัว				
ไม่มี	21 (65.6)	32 (84.2)	3.263	0.071
มี	11 (34.4)	6 (15.8)		
การออกกำลังกาย				
ไม่ออกกำลังกาย	27 (84.4)	35 (92.1)	-	0.455
ออกกำลังกาย	5 (15.6)	3 (7.9)		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.01$

ความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้เท่ากับ 6.4 ± 1.407 คะแนน กลุ่มตัวอย่างทุกคนทั้งชาวไทยและ

พม่า มีพฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงร้อยละ 100 โดยมีคะแนนของพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 22.1 ± 10.614 คะแนน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ (n = 70)

ความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ		ชาวประมงคนไทย จำนวน (ร้อยละ)	ชาวประมงพม่า จำนวน (ร้อยละ)
ความรู้	ต่ำ	3 (9.3)	13 (34.2)
	ปานกลาง	19 (59.4)	21 (55.3)
	สูง	10 (31.3)	4 (10.5)
Mean $\pm$ SD = 6.4 ± 1.407 คะแนน, Max = 10 คะแนน, Min = 3 คะแนน			
พฤติกรรม	ปรับปรุง	32 (100)	38 (100)
	ปานกลาง	0 (0.0)	0 (0.0)
	ดี	0 (0.0)	0 (0.0)
Mean $\pm$ SD = 22.1 ± 10.614 คะแนน, Max = 47 คะแนน, Min = 8 คะแนน			

การเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อในชาวประมงไทยและพม่า

ความรู้ในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อของชาวประมงไทยและพม่า

มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.001$) พฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อของชาวประมงไทยและพม่า ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อในชาวประมงโดยใช้สถิติ Mann-Whitney test (n = 70)

สัญชาติ	n	Mean Rank	sum of ranks	Z	u-test	p-value
ความรู้						
ไทย	32	44.14	1412.50	-3.350	331.50	0.001**
พม่า	38	28.22	1072.50			
พฤติกรรม						
ไทย	32	37.31	1194.00	-0.685	550.000	0.494
พม่า	38	33.97	1291.00			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.01$

วิจารณ์

การศึกษาครั้งนี้พบว่า ระดับความรู้ในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อของชาวประมงไทยและพม่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Qomariyatus Sholihah คณะ⁽¹³⁾ ที่พบว่า ชาวประมงมีความรู้ในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 52.50 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อพบว่า ความรู้ในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อของชาวประมงไทยและพม่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากระดับคะแนนความรู้พบว่า ชาวประมงพม่ามีคะแนนความรู้อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 34.2) ส่วนชาวประมงไทยคิดเป็นร้อยละ 9.3 ในขณะที่ชาวประมงไทยมีความรู้ในระดับสูง (ร้อยละ 31.3) ส่วนชาวประมงพม่าคิดเป็นร้อยละ 10.5 อาจเนื่องมาจากชาวประมงไทยส่วนใหญ่ได้รับการศึกษา ในขณะที่ชาวประมงพม่าส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา ทำให้ระดับความรู้ของชาวประมงทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน ซึ่งการศึกษาหรือความรู้มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร คนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่ต่างกัน ย่อมมีความรู้สึกนึกคิด อุดมการณ์ และความต้องการที่แตกต่างกันไป คนที่มีการศึกษาสูงหรือมีความรู้ดี มักได้เปรียบในการเป็นผู้รับสารที่ดี เพราะบุคคลเหล่านี้มีความรู้กว้างขวางในหลายประเด็น มีความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ได้ดี⁽¹⁶⁻¹⁷⁾

พฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ ทั้งชาวประมงไทยและพม่า อยู่ในระดับควรปรับปรุงทั้งหมด ร้อยละ 100 โดยมีคะแนนของพฤติกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 22.06 ± 10.614 คะแนน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชารพร เสงสุวรรณ และคณะ⁽¹⁸⁾ ซึ่งศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมปกป้องสุขภาพของชาวประมงจังหวัดสมุทรสาครพบว่า พฤติกรรมในการปกป้องสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระดับความรู้ในการป้องกันการบาดเจ็บของ

ระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อของทั้งชาวประมงไทยและพม่า อยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ ถึงร้อยละ 80 ส่งผลให้พฤติกรรมการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้ออยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงด้วย โดยความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ⁽¹³⁾ ทั้งนี้พฤติกรรมสุขภาพเป็นการแสดงออกของบุคคล โดยความรู้ทัศนคติ การรับรู้ แรงจูงใจ และปัจจัยด้านสังคมสิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม⁽¹⁹⁾ จากการสัมภาษณ์ชาวประมงทั้งไทยและพม่าพบว่า แพปลาแห่งนี้ยังขาดระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ดี เช่น ขาดการอบรมชาวประมงใหม่ที่เข้ามาทำงาน ไม่มีคู่มือความปลอดภัยในการทำงาน ทำให้พนักงานไม่เกิดความตระหนักต่อพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการทำงาน สำหรับระยะเวลาในการทำงานยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องทำงานมากกว่า 8 ชั่วโมง/วัน ทั้งชาวประมงไทยและพม่า งานประมงมีช่วงเวลาในการทำงานไม่เหมือนงานปกติทั่วไป การพักผ่อนจึงไม่ต่อเนื่อง ตลอดจนไม่มีเวลาหยุดงานที่ชัดเจน⁽²⁰⁾ การทำงานเกินกว่าวันละ 8 ชั่วโมง จึงมีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากการทำงานได้

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อเป็นรายข้อพบว่า 5 พฤติกรรม การป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ ที่ชาวประมงทั้งสองกลุ่มได้คะแนนน้อยที่สุด ได้แก่ การทำงานที่ถูกวิธี การใช้เครื่องทุ่นแรงในการยกของหนัก การก้มๆ เงยๆ ในการทำงานตลอดเวลา การบิดตัวขณะยกของ และการออกแรงแบบเกร็งกล้ามเนื้อเป็นเวลานานๆ สำหรับการทำงานไม่ถูกวิธีนั้นพบว่า ร้อยละ 87.1 เกิดจากไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการทำงานที่ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 5.7 ที่ได้รับการอบรมมาก่อน การใช้เครื่องทุ่นแรงในการยกของหนักพบว่า ร้อยละ 64.3 ไม่ได้ใช้เครื่องทุ่นแรงในการยกของหนัก ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า ชาวประมงต้องยกของหนักเกินกว่า 30 กิโลกรัม ถึงร้อยละ 78.6 เนื่องจากภาชนะที่ใส่สินค้ามีขนาดใหญ่ เพื่อให้ใส่สินค้าในปริมาณ

มาก ทำให้ชาวประมงต้องยกของหนักตลอดการทำงาน และลักษณะการทำงานของชาวประมงมีการก้มตัว บิดตัว และออกแรงเกร็งกล้ามเนื้อเป็นเวลานาน แม้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ประกอบด้วย กฎกระทรวง (ฉบับที่ 10) ไม่ได้มีการกำหนดให้มีการฝีกอาชีพ หรือฝึกงานให้แก่แรงงานประมงก่อนที่จะเริ่มทำงานบนเรือประมง แต่เนื่องจากงานประมงทะเลเป็นงานในลักษณะพิเศษที่ต้องมีทักษะ และความเข้าใจในสภาพการทำงานก่อนลงเรือประมงจริง⁽²¹⁾ ดังนั้น การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานที่ปลอดภัย การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่จะต้องปลอดภัยและเหมาะสม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ชาวประมงรู้สภาพการทำงานจริง เกิดความตระหนัก จนนำไปสู่พฤติกรรมในการป้องกันตนเองต่อความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานต่อไป

สรุป

ความรู้ในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อของชาวประมงไทยและพม่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พฤติกรรมในการป้องกันการบาดเจ็บของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อของชาวประมงทั้งสองสัญชาติอยู่ในระดับควรปรับปรุง และไม่มีความแตกต่างกัน

ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ น้อย และ ไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการทำงาน ของชาวประมงมีช่วงเวลาการทำงานแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ และเร่งรีบในการทำงาน ทำให้บริษัทแปปลาหลายแห่งปฏิเสธที่จะเข้าร่วมศึกษาวิจัยในครั้งนี้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยและคณะขอขอบพระคุณผู้บริหารบริษัทแปปลา ชาวประมง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน และขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. กรมควบคุมมลพิษ. ทำเทียบเรือประมง สะพานปลา และแปปลากับแนวทางการจัดการ [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 17 ก.พ. 2561]. แหล่งข้อมูล: <http://infofile.pcd.go.th/water/pier.pdf?CFID=2560320&CFTOKEN=68601454>
2. กรมเจ้าท่า. รายชื่อท่าเรือสินค้าประมง ปิงปประมาณ 2548 [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 17 ก.พ. 2561]. แหล่งข้อมูล: <http://www.md.go.th/md/index.php/2014-01-19-05-02-28/2014-01-19-05-20-44/-16/93--2548-1/file>
3. สำนักงานประมง จังหวัดนครศรีธรรมราช. หมู่บ้านชาวประมงในจังหวัดนครศรีธรรมราช [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 17 ก.พ. 2561]. แหล่งข้อมูล: <https://www.fisheries.go.th/fpo-nakhon/images/data.pdf>
4. กรมการจัดหางาน. ข้อมูลประจำเดือนกันยายน 2559 สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 17 ก.พ. 2561]. แหล่งข้อมูล: https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/9543d-f52b3c6627a674841501f323738.pdf
5. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. การยศาสตร์ หน่วยที่ 11-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช; 2559.
6. กมลชนก ป้อมสันเทียะ, ชลธิชา แซ่ปั้ง, ณัฐธิดา ทองงาม, ภัคนันท์ สงวนสิทธิกุล, สุพัตรา ระหงษ์, สุวนันท์ ภูมิเชวง, และคณะ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มอาการผิดปกติทางระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อของผู้ประกอบอาชีพประมงในท่าเทียบเรือสะพานปลาอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี. การประชุมวิชาการทางกายศาสตร์แห่งชาติ; วันที่ 15-17 ธันวาคม 2559; มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี. ปทุมธานี: 2559. หน้า 79-90.
7. Fulmer S, Buchholz B, Scribani M, Jenkins P. Musculoskeletal disorders in Northeast Lobstermen. Saf Health Work 2017;8:282-9.

8. Berg-Beckhoff G, Østergaard H, Jepsen JR. Prevalence and predictors of musculoskeletal pain among Danish fishermen—results from a cross-sectional survey. *J Occup Med Toxicol* 2016;11:51.
9. Laraqui O, Manar N, Laraqui S, Ghailan T, Deschamps F, Hammouda R, et al. Prevalence of skin diseases amongst Moroccan fishermen. *Int Marit Health* 2018;69:22–7
10. Levin JL, Gilmore K, Shepherd S, Wickman A, Carruth A, Nalbone JT, et al. Factors influencing safety among a group of commercial fishermen along the Texas Gulf Coast. *J Agromedicine* 2010;15:363–74.
11. Krathwohl DR, Bloom BS, Masia BB. Taxonomy of educational objective, Handbook II: affective domain (The classification of educational goals). New York: David McKay; 1964.
12. พงศ์เทพ วิวรรณเดชะ. ผลกระทบต่อสุขภาพจากการทำงานเป็นกะ [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 11 พ.ค. 2561]. แหล่งข้อมูล: <http://www.med.cmu.ac.th/dept/commed/2015/images/3153042560/2.pdf>
13. Sholihah Q, Hanafi AS, Bachri AA, Fauzia R. Ergonomics awareness as efforts to increase knowledge and prevention of musculoskeletal disorders on fishermen. *Aquat Procedia* 2016; 7:187–94.
14. Rogers B, Abdelhak M, Brooks B, Henders D, Foster S, Lewis D. Occupational and environmental health nursing: concept and practice. 2nd ed. Philadelphia: Saunders; 2003.
15. Bloom B.S. Learning for mastery evaluation comment [Internet]. [cited 2018 Mar 23]. Available from: <https://programs.honolulu.hawaii.edu/intranet/sites/programs.honolulu.hawaii.edu/intranet/files/upstf-student-success-bloom-1968.pdf>
16. River W, Peterson T, Jensen JW. The Media and modern society. San Francisco: Rinehart Press; 1971.
17. Burgoon M. Approaching speed/communication. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc; 1974.
18. วัชรพร เชยสุวรรณ, อานันทนา ชื่นวิสิทธิ์, อมรทิพย์ ณ บางช้าง, ชนุตรา เกิดมณี, สุภรณ์ โพธิ์สา. การศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมปกป้องสุขภาพของชาวประมงจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารแพทยธานี* 2557; 41:1–22.
19. สุปรียา ตันสกุล. ทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์: แนวทางการดำเนินงานในงานสุขศึกษาและส่งเสริมสุขภาพ. *วารสารสุขศึกษา* 2550;30:1–15.
20. องค์การแรงงานระหว่างประเทศ. ภาคการจ้างงานประมง [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 25 ก.พ. 2561]. แหล่งข้อมูล: <http://www.ilo.org/public/english//region/asro/bangkok/child/trafficking/downloads/vol2-fishing-thai.pdf>
21. เอกลักษณ์ หลุ่มชมแข. ลูกเรือประมง ความท้าทายภายใต้กฎหมายคุ้มครองแรงงาน [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 22 ก.พ. 2561]. แหล่งข้อมูล: http://www.notforsale.in.th/autopagev4/show_page.php?topic_id=877&auto_id=7&TopicPk=